

RUDAR

... Glasilo slovenskih rudarjev ...

Izhaja trikrat na mesec in sicer vsak prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu, z datumom naslednjega dne. Naročnina znaša za celo leto 4 krone, za pol leta 2 kroni in za četrt leta 1 krono. Posamezne številke po 10 vinarjev. Reklamacije so poštnine proste. Ne frankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravn. je v Trbovljah na Stajerskem.

Vsak zaveden rudar mora biti član strokovne organizacije.

Našim funkcionarjem v uvaževanje.

Samo le še malo tednov imamo pred seboj in tekoče leto bo pri kraju. Kakor vsaka korporacija, zaključi tudi Unija rudarjev avstrijskih vselej ob koncu leta poročilo o svojem delovanju. Vse poslovne knjige se morajo iznova naložiti, in k temu spada tudi prenos članov v članske knjige. Člani, ki so svojimi prispevki več kakor šest tednov zaostali, se v prihodnje ne bodo prepisavali. Dolžnost funkcionarjev torej je, vse člane, ki so s svojimi prispevki zaostali, opozoriti, da zaostanke do konca leta poravnajo.

Na podlagi sklepov, storjenih na četrtem unijskem zboru, stopijo z dnem 1. januarja 1913 v upravi Unije nekatere izpremembe v veljavo. In ne samo, da se na novo uredijo poslovne knjige v centrali, temveč predrugati bo treba potrebne formularje za blagajnike (vplačevalne pole, obračunske pole itd.) Zato naj skušajo funkcionarji, posebno pa blagajniki ukreniti vse potrebno, da se bodo do 30. decembra 1912 vsi obračuni, tudi za mesec december, nahajali v rokah centrale. Vse podružnice in vplačevalnice, ki bodo obračunale po 30. decembru, se bodo izkazale v strokovnem listu z zaostanki.

Vsi funkcionarji oziroma blagajniki so dolžni skrbeti za to, da se vplača zaostale prispevke in obračun za december s starimi znamkami vred za leto 1912, najdalje do 30. decembra centrali vpošlje. Istočasno morajo blagajniki poskrbeti, da se nove znamke pravočasno naroče, da ne bo vplačevanje prispevkov po 1. januarju zadrževano. Za naročbe novih znamk naj se porabijo za to določeni tiskani listki kakor dosedaj.

Načelstvo.

LISTEK.

Na potovanju.

Piše V. K.

Na pomolu S. Carlo čaka brzoparnik »Prinz Hohenlohe« ki je namenjen v Dalmacijo, kamor sem se tudi jaz odpravil. Na pomolu je videti vedno več ljudi, ki so pripravljeni za pot: eni s tem brzoparnikom, drugi pa z brzoparnikom »Venezia«, ki vozi vsak dan v Benetke. Hudobni jeziki govoričijo, da ta brzoparnik dela konkurenco Lloydovi družbi.

Naš brzoparnik »Prinz Hohenlohe« zapusti prvi pomol, za par minut pa mu sledi »Venezia«, ki plove v zgodovinsko mesto Benetke. Vreme za vožnjo po morju ni prav ugodno. Vetrer piha od zahoda, toda morje je precej mirno. Ker naš parnik ni mala barčica, se nismo bali nobene nevarnosti. Kakor navadno povsod, smo imeli tudi mi obilo ženstva, večina nas je pa bila moških. Za vse slučaje smo imeli na parniku tudi enega avstrijskega generala, ki se je, seveda, kakor se spodobi, vozil v prvem razredu.

Po eni uri vožnje se naša ladja nahaja že na takimenovani »Punta di Salvore«. Morje

Naš četrti unijski zbor.

(Nadaljevanje.)

Sedaj je obstajal v kraju, kjer je imela Unija sedež, ožji odbor, vsak revir pa je pošiljal po enega člana v delegacijo. Predlog torej namerava le boljšo in pravičnejšo razdelitev odborniških mest.

Glede na preosnovno opravilnika pojasnjuje govornik predlog, po katerem naj bi se poleg obstoječih prispevnih razredov po 40 in 20 v uvedel še tretji razred s tedenskim prispevkom po 30 v. Tozadevni predlogi načelstva so našim čitateljem strokovnih listov itak že znani.

V debati k predlogom so prišli govorniki vseh revirjev do besede in so svoje predloge utemeljevali. Izmed poljskih delegatov so prišli vsi do besede. Po končani razpravi je utemeljeval predloge komisije, ki je bila izvoljena, da pregleda predloge, sodrug Pohl. Komisija je na podlagi predlogov, ki jih je stavilo načelstvo, priporočala naslednje predloge v sprejetje: Načelstvo sestaja iz načelnika, njegovega namestnika in treh članov, izmed katerih ima vsak svojega namestnika. Vse te se voli iz tistega revirja, v katerem ima Unija svoj sedež. Vsi drugi revirji pa volijo v načelstvo po enega člana in po enega namestnika.

Prvih pet članov tvori ožje načelstvo oziroma predstojništvo. Namestnik stopi tedaj v funkcijo, če je član načelstva zadržan in se ne more seje udeležiti. V ostalem se predlog načelstva priporoča v sprejetje. Pri točki glede prispevkov, se priporoča sprejetje predlogov komisije, ki zahteva, da ostaneta prispevna razreda po 40 in 20 v še v veljavi. Predlagani razred, s tedenskim prispevkom po 30 v, pa priporoča v odklonitev, namestu tega pa priporoča uvedbo posebnega tretjega razreda s tedenskim prispevkom po 10 v, ki velja izključno le za provizioniste. Novih članov se v

ta razred ne sme sprejemati. Člani tega razreda imajo pravico le do podpore v slučaju smrti in pravnega varstva v slučajih, kadar gre za njihove pravice pri bratovskih skladnicah in zavarovalnicah proti nezgodam.

Za strokovni list je članom tega razreda posebej plačati navadno ceno.

Potentakem spadajo v prvi razred (40 v) vsi kopači, jamski tesarji in zidarji, delavci na rampah in drugi profesionisti kakor tudi oni vozači, ki so že prekoračili 25. leto svoje starosti. Oni vozači, ki so že v prvem razredu, morajo v njem ostati.

V drugi prispevni razred (20 v) se sprejemajo lahko le one osebe, ki so uposlene v jamah kot vozači, in še niso prekoračili 25. leto svoje starosti.

V tretji prispevni razred (10 v) se smejo, kakor že omenjeno, sprejemati le provizionisti, ki so že prej, preden so stopili v pokoj, bili člani Unije. Člani, ki morajo prestopiti iz drugega razreda v prvi razred, morajo, preden si pridobe pravice prvega razreda, vplačati v prvem razredu 52 tedenskih prispevkov.

Razdelitev prispevkov. Za lastno upravo dobe podružnice in vplačevalnice od vsakega v prvem in drugem razredu vplačanega prispevka po 10 vin. Prispevki tretjega razreda (10 v) se morajo v celoti odračunati centrali. Kot odškodnino za trud, plača unijska centrala od vsakega plačanega tedenskega prispevka, pomožnemu blagajniku 2 vin, in glavnemu blagajniku 1 vin, zato pa odpade dosedanja procentualna odškodnina blagajnikom. Odškodnino blagajnikom plača unijska centrala oziroma se pokrivajo iz neposrednih dohodkov Unije.

Prekinjenje vplačevanja prispevkov, oziroma začasna oprostitve plačevanja prispevkov: Komisija priporoča v odobrenje predlog, ki ga je tozadevno stavilo unijsko načelstvo in ki določa:

Da. Ker jaz govorim nemško, francosko, angleško, rusko in grško.

Oprostite, gospodična, italijansko ne govorite?

Ne, tega pa ne govorim; pri ondotni družini mi italijanščine tudi ni treba znati, ker jo že govore.

Da, vidite, gospod — me zopet nagovori ta vljudna potovalka —, premožni ljudje si lahko vse privoščijo. Meni sicer ni znano, kako Vi mislite o komodnem in razkošnem življenju nekaterih ljudi, toda poznam mnogo otrok, ki se niti enega jezika ne morejo dobro naučiti. Tudi jaz sem proletarska hči. Ker sem pa bila v svojih otročjih letih jako nadarjena, mi je bila sreča mila in sem dobila človekoljubno osebo, ki mi je postavila na razpolago sredstva, da sem postala to, kar sem danes. Toda pozabila nisem, da je moj oče delal dan in noč, da je mogel poskrbeti nekako bodočnost moji materi in peterim otrokom. Zato pa sem mu jako hvaležna in nikdar ga ne bom mogla pozabiti. Ta genljiv govor me je kar pretresel. Zakaj prvotno sem si domišljeval, da imam pred seboj kako aristokratino; najin nadaljni pogovor pa me je prepričal, da je ta inteligentna gospica popolnoma socialističnega prepričanja. Rekla mi je, da je čitala Beblevo knjigo »Žena

je malce hudo. Ženskih se začanja polaščati bojazen, posebno tistih, ki se prvič vozijo po morju. Neka gospica, ki je bila navidezno še precej korajžna, me jako vljudno vpraša:

Kje se prvokrat ustavimo?

V Pulju! — sem ji ravno tako gostoljubno odgovoril. Potem sem nadaljeval:

Oprostite za vprašanje, gospodična. Ali je to prvokrat, da potujete po teh krajih?

Da, prvokrat! Pripeljala sem se v Trst iz Curiina (Švica) in sedaj se peljem v Črno Goro. S tem parnikom se peljete torej do Kotora?

Da. V Kotoru pa dobim avtomobil, s katerim se odpeljem v Cetinje.

Oprostite mi, gospodična, da sem tako ravedoden. Po kaj pa greste v tiste puste kraje?

Ah, za mene ne bodo pustili, ker grem kot učiteljica k bogati družini, kjer ne poznajo siromaštva; in če pomislite, da me je priporočila italijanska kraljica Helena, potem mislim, se mi ni treba bati, da se mi bo godilo slabo.

Če je tako, potem seveda, boste tudi dobro plačana!

Tukaj ne gre za plačilo — pravi moja slučajna prijateljica —, ker plačali me bodo kakor bom zahtevala; saj bom učila otroke tamojšnje družine v petih jezikih!

V petih jezikih?!

- Oproščenje plačevanja prispevkov nastopi:
- kadar traja bolezen več nego enajst tednov;
 - kadar traja brezposelnost več nego devet tednov;
 - za dobo vojaškega službovanja in
 - pri članih, ki vsled prekratke čakalne dobe še niso v slučaju bolezni ali brezposelnosti dosegli pravice do tozadavne podpore. Oproščenje plačevanja nastopi po navadi ob vpokojitvi, ne sme pa trajati več kakor pol leta.

Iz tega predloga je torej posneti, da se zistem prostih znamk, ki je povzročal funkcionarjem v podružnicah precej težkoč, v največji meri odpravi.

Da pa člani z ozirom na njihove pravice do podpor ne bodo oškodovani se je postavke podpor primerno zvišalo.

Glede društvenih legitimacij (članskih knjižic) je še komisija priporočala v odobritev predlog, da imajo člani, ki zahtevajo nove nadomestne članske knjižice, plačati po 40 v duplikatnih pristojbin, katere se mora centrali vposlati vselej naprej in izključno le v poštnih znamkah.

Predlog načelstva, ki se tiče brezposelne podpore, se je potem, ko se je izpustil prispevni razred s 30 v, priporočal v odobritev. Glasi se:

	dnevno	tedensko	največ
do 52 tednov članstva	1.60	9.60	76.80
po 156 tednov članstva	1.70	10.20	81.60
po 260 tednov članstva	1.85	11.10	88.80

Brezposelna podpora se računa le po številu delavnikov, pri čemer so nedelje izvzete. Redni prispevek, ki ga je treba plačati, je vselej odtegniti od tekoče podpore, prav tako je od podpore odtegniti morebitne zaostale prispevke, v kolikor se ti nahajajo v mejah, ki jih določajo pravila.

Pravico do brezposelne podpore imajo samo člani prvega plačilnega razreda.

Bolniška podpora. Komisija priporoča predlog načelstva v odobritev z izpremembo, da nima znašati bolniška podpora 40 v temveč 35 v na dan. Predlog se sedaj glasi:

dnevno	tedensko	najvišji znesek v letu K
0:35	2:45	26:95

Pravica do bolniške podpore se prične z osmim bolezenskim dnevom in se konča s 77 bolezenskim dnevom.

Redni tedenski prispevek se od bolniške podpore vsickej odtegne; istotako se morebitni zaostali prispevki od prve podpore vselej odtegnejo.

Potemtakem imajo pravico do bolniške podpore le člani prvega prispevnega razreda.

in socializem« in da pozna vso moderno literaturo.

Niša elegantna ladja vozi petnajst angleških milj na uro; zato pa plujemo hitro, nahajamo se že preko Rovinja. Od daleč se vidijo prve torpedovke, kar je znak, da se bližamo Pulju. Oni potniki, ki izstopijo v Pulju, se že pripravljajo za izstop. Natakariji in sluge pripravljajo kovčke potnikom prvega razreda. Jaz in moja sopotovalka, ki se peljeva daleč doli v Dalmacijo, opazujeva, kako vsi hrepnijo, da se čim prej rešijo nevarnega morja in da stopijo na trdo zemljo.

Niša ladja pluje v puljsko luko, kjer imamo pred seboj mnogo vojnih ladij. Moja sopotovalka, ki ni še nikdar videla takih morskikh velikanov, me vpraša: »Ali niso to navadni trgovinski parniki?« — »Ne, gospica, to so vojne ladje, zakaj Pulj je avstrijska vojna luka! Glejte, gospica, tam tisti kolos, »Viribus Unitis«, stane šestdeset milijonov kron.« — »Vidim, vidim; to je torej tista ladja, o kateri je svetovno časopisje toliko pisalo!« — mi je odgovorila gospica iz Švice, rekoč, da ladja ne odgovarja svojemu poklicu.

Pctem sem pripomnil: »Glejte, koliko mladih fantov trati neproduktivno svoje življenje tukaj!«

Da, da, isti mladeniči bi — če ne bi bili

Pri točki **podpora v slučaju smrti** priporoča komisija v sprejetje v toliko, da prispevni razred s 30 vin., ki se ga je priporočalo v odklonitev, tudi tukaj odpade.

Člani, ki vsled nezmožnosti za izvrševanje svojega poklica stopinjo v pokoj (provizijo), in si hočejo pravico do podpore za slučaj smrti ohraniti, lahko prestopijo v tretji plačilni razred, v katerem plačujejo nadalje prispevek po 10 vin. na teden.

Sklad, iz katerega se izplačuje podpora v slučaju smrti doslej, se polagoma opusti.

V ostalem ostane podpora v slučaju smrti taka kakršna je bila dosedaj. Kakor že omenjeno, imajo člani tretjega razreda sedaj tudi pravico do pravnega varstva, kadar gre za njihove pravice pri bratovskih skladnicah in v spornih slučajih rudniško nezgodnega zavarovanja.

Kar se tiče **podpore ob stvkih**, priporoča komisija v sprejetje predlog načelstva. Isti zahteva znatno zvišanje te podpore. Razentega se naj ne računa več po tednih, temveč (izvzemši nedelje) po številu delavnih dni. Podpora ob stvkih dobe tudi člani drugega prispevnega razreda. Provizionisti nasprotno nimajo pravice do stvkinje podpore. Predlog se glasi:

Pravico do stvkinje podpore imajo član prvega in drugega razreda, in sicer:

Če traja stavka, ki jo je odobrilo unijsko načelstvo, delj kakor osem dni, tedaj se prične pravica do stvkinje podpore z drugim tednom. Podpora v stvkih se preračunava po delavnikih (nedelje so izvzete).

Stavkina podpora znaša:

- za oženjene člane 1 K 40 vin. na dan;
- za samske člane 1 K 40 vin. na dan.

Razentega dobe oženjeni člani za vsakega še ne 14 let starega otroka 30 vin. doklade na teden.

Pri prvem izplačevanju stvkinje podpore je odtegniti od podpore vse zaostale tedenske prispevke; vrhutega je odtegniti od tekoče podpore vselej redni tedenski prispevek.

Istodobno bodi povedano, da komisija prvi odstavek predloga št. 60 priporoča v odobritev. Dotični odstavek pravi, da se sme izplačevati podpora ob stvki le onim članom, ki ob izbruhu ostavke v prizadetem rudniku še niso pretrgali svojega delovnega oziroma službenega razmerja.

Poročevalec nadalje izvaja, da je vsled predlogov, ki jih je izdelala komisija, veliko predlogov, ki so jih stavile podružnice, brezpredmetnih. Za sprejem priporoča komisija predlog (revirne konference v Falknovu) tikajoč se podpore na potovanju.

»Člani, ki so vsled pomanjkanja dela, prisiljeni odpotovati, oziroma se preseliti v drug kraj, dobe preselitveno podporo, ki znaša vsaj toliko kolikor znaša brezposelna podpora za en

tukaj — lahko doma obdelovali zemljo, ali pa izvrševali druga plodovitejša dela!

Dobro, gospica, Vi imate prav. Ali vsi ti ljudje so branitelji domovine! — sem ji odgovoril jaz; to opazko sem ji stavljal zato, ker sem bil radoveden, če je socialistično izobrazena.

Pojdite no! — mi odgovori bodoča učiteljica črnogorske bogate družine. Kakšne domovine še? Saj sem še jaz, ki poznam pet jezikov, bila primorana zapustiti svojo domovino in si iskati novo tam — kakor pravite Vi — v pusti Črni Gori.

Sedaj pa vidim, da se popolnoma razumeva in da Vi, gospica, ne potrebujete v nobenem oziru modernega socialnega pouka!

Tega ne, ker sem čitala mnogo in se tudi indirektno udeleževala delavskega gibanja.

Naš »conversation« bi se bil še nadaljeval, toda kar naenkrat zazvoni električni zvonec parobrodovega poveljnika, ki naznanja, da mora strojnik voziti počasneje.

Ozremo se in vidimo, da smo že pri pomolu, t. j. v Pulju. Ladja se ustavi, sluge postavijo mest; vsak bi hotel prvi izstopiti, zmešnjava je velika. Na porobrod pride cela truma dninarjev, ki vpijejo: »Gepäck, Gepäck,« kakor da bi bili vsi potniki Nemci.

(Dalje.)

teden. To podporo je vračunati v brezposelno podporo.

Pri menjavi stanovanja v enem in istem revirju, se preselitvena podpora ne izplačuje. Kdor hoče prejeti preselitveno podporo, mora imeti popreje dovoljenja centrale.

Drugih 5 predlogov tičočih se preselitvene podpore bi morali potem takem odpasti. Še dva predloga, ki zahtevata, naj plačuje centrala strokovne liste, se naj odkloni. Ravnotako se naj odklonita dva predloga, ki zahtevata odpravo potrdilnih znamk.

Predlogi številka 3, 5, 6 se naj odkažejo načelstvu v rešitev; predlogi številka 4, 7 so bili umaknjeni; štiri predlogi, ki zahtevajo znižanje prispevkov, naj se brez debate odklonijo, prav tako tudi predlog št. 33. Oba predloga 50 in 51, tikajoča se reforme rudniškega zakona in enquete državnih delavcev, (revir Falknov), se naj odkažeta načelstvu. Predlog št. 53 se naj odkloni.

Pri sledečem glasovanju so bili vsi predlogi, ki jih je stavila ali priporočala komisija, **enoglasno sprejeti**, samo pri glasovanju o predlogu glede plačevanja duplikatov (nadomestnih članskih knjižic) je glasovalo 6 delegatov proti predlogu.

Ob splošnem priterjevanju je bil tretji dan zborovanja zaključen. Sklepi, ki se tičejo točke organizacija, stopijo z dnem 1. januarjem 1913 v veljavo. (Dalje prih.)

Volitev bratovskoskladničnih volilnih mož v Trbovljah.

V nedeljo 1. grudnia 1912 se vrši v vzhodnem okraju I (Polaj) v zmislu § 72 pravil volitev volilnih mož bratovske skladnice. Volitev se prične ob 8. jutraj in se konča ob 4. pop. Posamezni okraji (revirji) volijo: Zapadni okraj (Westrevier) od 8. do 9. dopoldne, vzhodni okraj I (Polaj) in vzhodni okraj II (Terezija) od 9. do 10. dopold., vsi drugi obratni oddelki od 10. do 11. Od 11. dopoldan do 2. popol. je odmor. Posamezni obratni oddelki imajo voliti: Zapadni okraj (Westrevier) 22, vzhodni okraj I (Polaj) 12, vzhodni okraj II (Terezija) 9, strojni obrat (Maschinenbetrieb) 1, obrat na dnevu (Tagbetrieb) 4, pralnica in rov za Savo (Separation und Savestollen) 8, delavci na Doberni (Tagbau) 15 volilnih mož.

Kdor volilnega lista ne bi sprejel pri razdelitvi, ga lahko dobi na dan volitve pri volilni komisiji (Polaj). Voliti smejo vsi člani bratovske skladnice, ki so dopolnili 24. leto starosti. Zaupniki rudarske organizacije predlagajo za izvolitev sledeče može: **Zapadni okraj (Westrevier):** Jazbec Ivan, Topolišek Anton, Zaman Martin, Pelko Anton, Pirnat Martin, Mozetič Anton, Groblar Peter, Kilar Franc, Alič Ant., Kolšek Ivan I. Polanc Ivan, Krajšek Franc, Papež Franc, Podpečnik Jožef, Klenovšek Jakob II, Kauf Alojzij, Godec Anton, Flere Matevž, Dražsler Blaž, Marin Ludvik, Mrežar Anton in Šinkovc Alojz; **za vzhodni okraj I. (Polaj):** Tratnik Avgust, Učakar Jožef, Ratajc Martin, Korimšek Martin, Podmenik Martin, Čestnik Anton, Pavelšek Karl, Merzelj Gašpar, Jazbinšek Andrej, Melanšek Bartil, Gradišek Franc in Drobež Primož; **za vzhodni okraj II. (Terezija):** Majdič Florjan, Kolenc Ludvik, Gosak Peter, Kuhar Aleksander II, Pintar Franc, Gracar Jožef, Hrovat Markus, Ajnik Fr. in Hrušovar Anton; **za strojni obrat (Maschinenbetrieb):** Mastnak Franc; **za obrat na dnevu (Tagbetrieb):** Hočevar Maks, Ravnikar Jožef, Bizjak Iv. in Dimnik Martin; **za pralnico in rov za Savo (Separation und Savestollen):** Grma Rudolf, Dečman Tomaž, Prisljan Franc, Pajer Anton, Kisovec Jožef, Predovnik Ivan, Gornik Leopold in Kovačič Alojz; **za delavce na Doberni (Tagbau):** Pečnik Alojz, Alif Franc. I, Mlakar Martin, Jamšek Matevž, Marin Iv., Bočko Alojz, Habjan Blaž, Adamlje Franc, Lukač Franc, Kerin Alojz, Zupan Mihael, Barbej Pavl, Brinovar Fr., Pavšer, Franc in Karlovšek Franc.

Kakor se čuje, je prišel glas »od zgoraj« in g. Pleskovič, kateri ni nož, ki na dva kraja reže, temveč okrogla pila, katera vse naokoli pili, že agitira v »Čukovem domu«, da bi se

združili »gverkovci«, klerikalci, podporniki in »feteranci« in bi sestavili skupno listo proti delavskemu kandidatu. Delavstvo prav dobro ve, da so »gverkovci« in klerikalni mame-luki prodali rudokopni družbi bratovsko-skladnični konzum in so s tem napravili družbi dobiček, bratovski skladnici in delavstvu pa veliko škodo. Klerikalni in »gverkovski« mame-luki so požrli tudi fantom in oženjenim delavcem, kateri so v fantovskih stanovanjih, bolniš-čino. Na občnem zboru dne 7. julija 1912 je stavil sodrug Majdič predlog, naj bi se krivični razredni penzijski zistem predrugačil in naj bi se penzije za vdove in sirotninske otroke izboljšale. Za predlog s. Majdiča so glasovali vsi delavski zastopniki. Ravnatelj je vprašal navzočega klerikalnega paznika Jakoba Božiča, s kom glasuje, pa mu je srce v hlače padlo in je odgovoril, da se glasovanja vzdrži. S tem, da se je klerikalni zastopnik glasovanja vzdržal, predlog ni dobil dvetretjinske večine in delavstvo še danes trpi pod krivičnim penzijskim zistemom. Delavci in delavke, zapomnite, da je klerikalni yodja Božič Alojz kriv, da predlog sodruga Majdiča ni dobil dvetretjinske večine, in pokažite na dan volitve, da takih zastopnikov ne morete smatrati za delavske in napišite vsi do zadnjega predstoječe može, ki jamčijo, da bodo zastopali delavske interese.

Reforma kazenskega zakona in koalicijsko pravo.

(Dalje).

Izrecno interesno stališče, ki ga zavzemajo podjetniki glede na koalicijsko pravo, jim zadnja leta ni dal nikdar počitka. Pri vsaki priliki, na vsakem delodajalskem zboru in v neštetih član-kih meščanskega časopisja so ti gospodje tarnali o preveliki svobodi delavskega gibanja in za-hteva, naj vlada zakonodajnim potom poseže vmes, je že nekaj stalnega v delodajalskih orga-nizacijah. Da je bila vlada tudi res pripravljena ugoditi tem željam, dokazuje poslabšanje, ki ga je vseboval l. 1909 objavljeni prednačrt za re-formo kazenskega zakona glede na obstoječe koalicijsko pravo. Dočim je po veljavnem koalicijskem pravu kaznjiv le tisti, ki vporablja silo ali pa oplašanje, da doseže pogovor v svrhu pri-boritve ugodnejših mezdnih in delavnih pogo-jev, govori § 3 prednačrta, le še o sredstvih oplašanja v to svrhu, da se delodajalca ali de-lojemalca ovira v izvršitvi proste volje, delo oddati ali pa delo sprejeti. S tem bi seveda bile prizadete tudi vse iz drugih nagibov kot v do-sego boljših mezdnih in delavnih pogojev vpri-zorjene stavke. In ravno zato, ker so vsled na-predka strokovnih oragnizacij potrebni tudi taki boji — kakor na primer za priznanje orga-nizacije — vedno številnejši, je jasno, da se je s takim besedilom prednačrta hotelo le ugoditi glavni želji delodajalcev. Protest, ki se je že ta-krat pojavil v delavskih vrstah proti očitnemu poslabšanju koalicijskega prava, pa je — kakor se vidi — vlado privedel do prepričanja, da delavstvo na nobeni način nima volje, da bi si brez odpora pustilo prikrajšati obstoječe pra-vice. Vlada je torej v načrtu, ki ga je predložila gosposki zbornici, opustila nameravano izpre-membo. Ali eno poslabšanje pa je pustila tudi v novem načrtu. § 3. načrta pravi: Kdor skuša delodajalca ali pa delojemalca z oplašenjem ali pa s silo ovirati v izvedbi prostega sklepa, od-dati ali pa sprejeti delo, da pripravi ali pa silo-mo izvede enega v § 2. označenih dogovorov, bo pred sodnijo kaznovan z zaporom do treh mesecev, ali pa z globo do tisoč kron.

Ker se v veljavni določbi § 3. za omenjeni prestopki zagrozi kazen »osmih dni do treh me-secev«, je jasno, da se hoče v bodoče kazen poostriiti, ne da bi zakon navidezno dobil posebno izpremembo. Saj bi se tudi ne našlo zadost-nega pojasnila, zakaj naj se namesto besed »z ječo treh dni do treh mesecev« postavijo besede »z zaporom do treh mesecev«, če bi ne bilo namena, da se pripravi sodnika do tega, da od-meri višjo kazen. Vidi se torej, da vlada misli na izdatnejše varstvo stavkokazov, kar je prav gotovo koncesija podjetniškim željam.

Da je vlada opustila poslabševalno določ-bo kazensko-zakonskega načrta v tistem delu,

ki se nanaša na koalicijsko pravico, in po kateri se lahko pri vseh stavkah zagreši prestopke § 3, je v podjetniških krogih zbudilo pekoče bolečine. Ta bol se izraža tudi v kapitalističnih li-stih. Konsulent brnske trgovske in obrtne zbor-nice, dr. Alfred Oberlauder jadikuje v »Neues Wiener Tagblatt«, da vživa v sedanjem kazens-kem zakonu »svoboda delavne pogodbe« vse premalo pravnega varstva. To varstvo pa po-greša odvetnik brnske priganjaške korporacije tudi v novem načrtu ter pravi med drugim:

»Člen 13. uvedbenega zakona h kazenske-mu zakoniku prevzema določbe koalicijskega zakona z dne 7. aprila 1870, drž. z. št. 43, brez izpremembe. Po tem zakonu se zagrozi kazen za vporabo sredstev oplašanja ali sile, da se brani delodajalcu ali delojemalcu svobodno iz-vršitev svojega sklepa oddati ali pa sprejeti de-lo, le v slučajih takozvane mezdne stavke, to je, če je dosega boljših delovnih pogojev ali pa po-slabšanje obstoječih, predmet boja. Na oblast-ne stavke, v katerih gre za priznanje organi-zacije, zaupnikov, odstranitev nepovoljnih pred-postavljenih, zopetni sprejem odpuščenih delav-cev itd. pa se norme koalicijskega prava ne na-našajo.

(Konec.)

Dopisi.

V mariborski »Straži« z dne 8. t. m. piše njen trboveljski dopisnik, najbrže, ker ne ve nič pametnejšega pisati, naslednje neslanosti:

»Nad tukaj na novo upeljanim 14dnevnim izplačevanjem so naši rudarji zelo nevoljni. Sedaj razvidijo, kake bedarije uganjajo social-nodemokratični voditelji, ki se vedno radi hvalijo, da samo oni vse dobro za delavce napravijo. Ravno 14dnevna mezda je za ne-katere delavce veliko gorje. Kakor se še spominjamo, je bil naš gospod državni poslanec dr. Benkovič proti 14dnevni izplačevanju za rudnike, pa socialnodemokratični poslanec Seitz mu je v državnem zboru predbacival, da govori v korist rudniških posestnikov, a danes razvidi večina delavcev, da je delavski prijatelj. Po toči pa seveda ni treba streljati ker tedaj je prepozno. O tem bomo še več-krat govorili.«

Tako torej dopisnik »Straže«! Bedarija, ki jo v teh vrsticah premljeva, je pač očitno hinav-stvo. Dopisnik naj nam vendar pove, v čem naj obstoji tisto veliko gorje, v katerem hinavsko oči proti nebu zavijajoč pripoveduje? Vemo, kaj dopisnika peče: dr. Benkovič je imel nalog, da novi zakon sploh prepreči, in menda so mu gospodje pri Trboveljski premogokopni družbi hudo zamerili, ker se mu to ni posrečilo. Zakaj da ne morejo sedaj več cel mesec razpolagati in spekulirati z delavčevim zaslužkom, jim nika-kor ni po godu. Da so morali delavci jemati na posodo denar in druge reči, dočim je nosil celi mesec pridržani zaslužek delavčev gospodi no-ve dobičke, o tem »Straža« in njen trboveljski dopisnik molčita kakor grob. Prepričani smo, če bi bil dopisnik vedel, kake klofote bo dal dr. Benkoviču, s svojo velemodro pisarijo, bi si bil gotovo premislil, preden bi bil vzel v roke jako neokretno pero. Ker pa dopisnik tudi pravi, da se je pokazalo, da je dr. Benkovič de-lavski prijatelj, sodimo, da se dopisnik najbrže več ne spominja na vsa prijateljska dejanja dr. Benkoviča, za to naj si možakar nekoliko osve-žispomin in spomni se bo, daje bil dr. Benkovič tisti, ki je pri razpravi o novem rudarskem za-konu v državnem zboru pobijal zahtevo, da se da rudarjem poleg proste jamske razsvetljave tudi prosto, brezplačno razstreljivo na razpolo-go. Ali to ni bil tisti dr. Benkovič, ki je pri omenjeni razpravi v državnem zboru, torej pred vso javnostjo, rudarje na najpodlejši način ob-rekoval z namigovanjem, češ, ako bi se dalo ru-darjem na razpolago razstreljivo brezplačno, pa bi rudarji, kar je tudi v letaku, ki ga je dal deliti v Trbovljah sam priznal, razstreljivo kradli in bi se potem dogajale nesreče? Tistega dr. Ben-koviča, ki je rudarje stigmatiziral za tatove in bandite, in jih obrekoval kot pijance in kvartopirce, imenovati za delavskega prijatelja, k temu je treba precej predrznosti in hinavščine. Dr. Benkovič je v veliki meri kriv, da se ni zakon sklenil tako, kakor so ga baš socialno de-mokratični poslanci v prid rudarjem predlagali. Ako je trboveljski dopisnik »Straže« pošten člo-vek, tedaj naj prizna, da dr. Benkovič ni bil sa-mo proti 14dnevni izplačevanju, temveč da se je z vsemi štirimi branil vsaki najmanjši ugodnosti, ki je bila namenjena rudarjem v ko-rist. Gotovo je to, da, če bi bilo šlo po volji dr. Benkoviča, bi rudarji še danes ne imeli prosto orodje in prosto jamsko razsvetljavo. Sram ga je bilo, ker so mu socialno demokratični poslanci z vso opravičenostjo predbacivali, da dela

za rudniške kapitaliste in proti delavcem in je končno moral umolkneti. Svoje nakane, s ka-terimi je hotel rudarje izročiti montanskemu od-seku, v katerem bi bili odločevali izkoriščevalci rudarjev, je priznal s tem, da je tozadevni pred-log umaknil. Takega človeka, ki je javno poka-zal, da služi kot zvest lakaj rudniškim mogot-cem, in ki je s svojim lakajstvom doživel ne-smrtno blamažo, imenovati delavskega prijate-lja, pomeni, da ima zagovornik takih dejanj pri-smojene možgane.

Pazniška neolikanost. Pod tem naslovom smo v 31. številki »Rudarja« z dne 7. novembra nekoliko pošegatali paznika Levca. Kakor je bil gospoda Levca pičil gad, tako je poskočil, po-tem pa ko se mu je kri nekoliko polegla, je sedel in je napisal ter nam poslal naslednji popravek. Popravek sicer ne bi bili primorani objaviti, ker ne odgovarja predpisom tiskovnega zakona, ker privoščimo našim čitateljem radi tudi malo raz-vedrila, ga objavimo takega kakršnega nam je gospod Levca poslal. Glasi se:

Slavno uredništvo »Rudarja«

v Trbovljah,

Podpisani zahtevam na podlagi državnega zakona § 19. v vašem listu »Rudar« št. 31, dne 7. novembra 1912, pod naslovom »Pazniška ne-olikanost« sledeči popravek:

Ni res, da bi še nikoli ne bil prečital služ-benega reda. Tudi ni res, da bi pri vsaki najma-njši priliki grobosti in surovosti porabljal ter burke uganjal. Vprašam pa Vašega dopisnika, kaj on razume pod burkami, službo ali službeni red?

Res je pa, da se nisem v velikih slučajih po službenem redu §§ 14 in 29 držal, ker sem v času draginje tudi nevoljgije delavce le z be-sedami in ne denarsko kaznoval.

Ako pa dopisnik in neubogljivi delavci za-htevajo ravno po službenem redu, se pa lahko zgodi. Ubogljive in pridne delavce pa tudi do sedaj nisem ne z besedami ne denarsko kaz-noval.

Dopisnika pa, ker neubogljive delavce pod-pira, opominjam, da naj jih rajše podučijo, da jih ne bode treba kaznovati, ker krivično se še ni nobeden kaznoval.

Trbovlje, dne 21. novembra 1912.

Levec, paznik.

Če nič drugega, tedaj smo vsaj povzročili to, da je g. Levca službeni red preštudiral, nav-zlic temu pa se bojimo, da ga še ni popolnoma razumel. In ako se sklicuje na §§ 14 in 29, tedaj naj bi g. Levca upošteval tudi še § 16 službenega reda in marsikateri nepriliki se bo vbodoče la-hko izognil. Torej g. Levca, ne iščite samo do-ložbe, ki so naperjene proti delavcem, ki vam dajejo priliko šikanirati delavce, temveč vpo-šteвайте tudi pravice delavcev, pa se boste iz-ognili raznim neprijetnostim in boste z delavci prav lahko izhajali. Žuganje s kaznovanjem nima nobenega pomena, zakaj tudi to ima svoje meje in vrhutega povzročča še več nejevolje

Sicer pa pazniku ne pristoja govoriti preveč o ubogljivosti in pridnosti delavcev, ker to diši preveč po prilizovanju navzgor, in imamo pa tudi paznike, katerim samim bi nekoliko več pridnosti prav nič ne škodovalo, a mi jim tega ne očitamo.

Pošiljati take popravke ni torej nobena modrost, temveč zopet le burka.

Trbovlje. Cvetka klerikalnega fanatizma. Kake cvetke poganja klerikalni fanatizem nam dokazuje naslednji slučaj: Dne 10. t. m. je neki rudar izročil »Zarjo« svojemu tovarišu, to je vi-del član katol. ajmohta, ki je kazaje na list, vprašal dotičnika, »če kaj drži na to«. Odgovor je bil: »na koga hočem držati, če ne na delavski list?« Ta odgovor je na duhu ubogega Stražar Petra — na to ime namreč ta junak žalostne postave sliši — tako razjezil, da je začel kakor besen kričati, »kolikor je demokratov, toliko je hudičev.« To mu pa še ni zadostovalo, dvignil je v bližini stoječega otroka in vpil, »glejte, rdeči psi grizejo.« Take in podobne izraze je bilo slišati. Ne zamerimo mu, ker vemo, da je Stražar tako zarukan, da sliši travo rasti. Svetujemo mu pač, da naj svojo trapasto jezico nekoliko brzda, ker bi se utegnil ta ali oni Stražarjevih neumnih oslarij naveličati, in utegnili bi se prav lahko pripetiti, da bi dobil za svoja eventualna nada-ljna surovaštva tudi zaslužno plačilo. Blagor ubogim na duhu...

Labinj. V nedeljo dne 17. t. m. se je vršil tukaj dopoldne ob 10. v dvorani mestne hiše, jako dobro obiskan javen rudarski shod, ki mu je predsedoval sodrug Bučič. Poročal je sodrug Tokan iz Trbovelj. Na dnevnem redu so bile razmere v rudniku v Krpanu-Vinju z ozirom na preuredbo službenega reda, ki je postala potre-bna vsled novega plačilnega zakona za rudarje. V Labinju je ravnateljstvo trboveljske premo-gokopne družbe, ki je lastnica tudi tega premo-govnika, še nekoliko bolj praktično kakor na

primer v Zagorju, Trbovljah in Hrastniku. To ravnateljstvo, kar se tiče potrebnih preuredb z ozirom na novi zakon, enostavno molči.

Samo kar se tiče proste razsvetljave, ki jo zakon določa, je, ne da bi kaj vprašalo zapužnike delavcev, ukrenilo po svoje. Namesto proste razsvetljave je uvedlo popolnoma protizakoniti pavšal, in daje delavcem, ki rabijo karbid, po 5 vin., onim pa, ki rabijo olje, pa po 10 vin. odškodnine za šiht.

Od tistega časa, odkar je ravnateljstvo te pavšalne odškodnine uvedlo, pa so se pojavili na plačilnih listkih preje nepoznani odtegljaji do 30 vin. na 14 dni.

Ti odtegljaji služijo ravnateljstvu očitno v tanamen, da si povrne vsaj deloma zopet, kar je dalo delavstvu pod krinko odškodnine za luč.

Sodrug Tokan je zbranim povedal mnogo zanimivega, zlasti prepričevalno so učinkovale njegove besede o potrebi složnosti in solidarnosti, ki se zrcali edinole v močni in dobro izvedeni strokovni organizaciji. Nadejati se je, da shod ne bo ostal brez uspeha, tembolj ker v zadnjem času podružnica Unije rudarjev izkazuje lepo naraščanje števila članov. Upajmo, da bo ta shod in čvrsto, zdravo delo v podružnici, naraščanje števila članov še bolj pospešilo.

Po shodu se je vršila v društvenih prostorih seja zaupnikov, pri kateri se je med drugim tudi določilo poleg glavnega blagajnika, dva sodruga, ki bodeta po okoliških krajih, koder stanujejo rudarji, pobirala prispevke po hišah.

Tudi ta seja se je po posvetovanju o važnih notranjih zadevah končala v vsestranski zadovoljnosti.

Veselo znamenje je, da prihajajo sodrugi rudarji v Labinju polagoma do prepričanja, da le tedaj nekaj veljajo, če so strokovno tesno združeni.

In prav imajo, vsi v organizacijo, le z združenimi močmi se bomo mogli lahko upirati močnemu nasprotniku kapitalizmu. Eden za vse, in vsi za enega.

Nesreče v rudnikih.

Trbovlje. V soboto se je utrgal vsled nakopičenega materiala na Doberni velik plaz, ki je prišel do zapadnega revirja. Silni pritisk je porušil dve skladišči za olje, poslopje s stroji je bilo poškodovano, eno kovačnico in mizarško delavnico pa so morali podreti. Nevarnost je, da se podro na zahodnem revirju razni objekti, ker plaz še vedno pritiska in preti celo stari separaciji. V tem slučaju bi bilo ogroženo tudi izvažanje premoga. Škoda je znatna. Da preprečijo nadaljno utrgavanje zemlje, so ukrenili dela za odvajanje vode.

Falknov, 20. novembra. V rovu Union je včeraj zasulo tri rudarje. Kljub napornemu reševalnemu delu se ni posrečilo prodreti do njih. Gotovo je, da so že vsi mrtvi. Eden je klical pet ur na pomoč, pa niso mogli do njega. Nesreča se je zgodila, ker se je sesul odkop. Na prejšnjem šihstu so rudarji opozarjali na veliko nevarnost tistega kraja ter niso hoteli delati. Vzlic temu so poslali druge delavce na nevarno delo. Komaj so delali eno uro, pa se je zgodila nesreča. Vsi trije rudarji so poročeni in zapuščajo tri vdove z dvanajsetimi sirotami.

Narovu »Hubert« so dušljivi plini zadušili dne 17. oktobra t. l. rudarja Ivan Pjehoviča.

Dne 16. oktobra je v koksarni v Marijanskih Horah, ubil električni tok delavca Matveža Lysa.

Dne 29. oktobra je bil v rovu »Hlubina« v Karvinu zasut rudar Pavlovsky Karl in je bil takoj mrtev.

Dne 8. novembra je v rovu »Mihalka« ubilo rudarja Skupin Avgusta.

Ako bi hoteli naštevati vse nezgode, pri katerih so izgubili delavci v rudnikih življenje, ali pa so bili drugače težko poškodovani, tedaj bi časih samo s takimi poročili enega meseca napolnili celega »Rudarja«.

Vse nesreče se morajo sicer javiti rudniškim oblastim, zdi se pa, da jemljejo taka natanila na znanje le v svrhu registracije. Da bi pa ukrenile kaj, kar bi nesreče preprečilo, tega pa ne store. Zakaj če bi se morali vsi varnostni predpisi natančno izpolnjevati, bi bil profit rudniških posestnikov deloma ogrožen. Enostavneje je torej, da se nezgode le registrirajo.

Razne vesti.

Nov bojevnik. Zveza delavcev s kamnom je pričela s 1. novembrom t. l. izdajati za svoje slovenske in italijanske člane poseben strokov-

ni list, ki je pisan v slovenskem in italijanskem jeziku. Slovenski del lista se imenuje »Kamnarški delavec«, italijanski del pa »Il Lavoratore della Pietra«. Z izdajo tega lista, ki poamenja lep napredek našega gibanja na polju strokovnih organizacij na avstrijskem jugu, je ustrezno davni želji naših sodrugov delavcev s kamnom. Novega sobojevnika za pravice zatiranega delavstva, iskreno pozdravljamo na socialnem bojnem polju.

r 20odstotna dividenda sladkorne tovarne. Računski zaključki sladkornih tovarn kažejo skoro izključno, kakšne oderuške dobičke so spravili sladorni judi ob koncu poslovnega leta, ki se je končalo s 30. septembrom. Gališkobukovinska akcijska družba za sladkorno industrijo v Przeworsku je sklenila preteklo poslovno leto s čistim dobičkom 4.7 milijonov kron. Od tega se bo plačala dividenda 20 odstotkov, to je 2000 K za vsako delnico. Sladkorna rafinerija v Opavi bo na svojem občnem zboru, ki se vrši v kratkem, izkazala 30 odstotno dividendo. Sadska sladkorna tovarna bo izplačala za preteklo poslovno leto 12.5 odstotno dividendo, sladkorna tovarna v Obori 15 odstotkov, medtem ko ni lani izplačala nobene dividende. Obe zadnji tovarni ste last Anglobanke.

r Draginja narašča. Draginja razsaja še vedno kruta in od dne do dne naraščajoča. To dejstvo se ne da prikriti niti s paradami, ki jih uprizarja klerikalno nazadnjaštvo ob prisotnosti in sodelovanju avstrijskih visokih gospodov. Vzroki, ki omogočajo naraščanje draginje, so nam dobro znani. Meščanstvo, agrarci in kapitalisti so bili vedno združeni zoper predloge naših zastopnikov v državni zbornici. Svarili so naši zastopniki meščanstvo in agrarce pred posledicami draginje. Priporočali so sprejem predlogov, ki bi gotovo ublažili in omejili naraščanje cen. Vsako pametno svarilo in priporočilo je bilo brezuspešno. Avstrijsko kramarstvo je bilo gluho za besede ljudskih poslancev. Zdaj pa postajajo posledice take politike od dne do dne očitnejše. Da so sedanje razmere nevzdržljive se zavedajo vsi. Celo kapitalisti in vlada. Do pametnega sklepa, ki naj bi končno rešil pereče in naravno vprašanje, se pa še ni prišlo. Treba bo zato najbrže še več dunajskih 17. septembrov.

Kakor vse kaže, bo draginja to zimo še vse večja nego pretečeno leto. Vsled slabe letine v večjih poljedelskih krajih Avstrije in homatij na Balkanu bodo poskočile vse tržne cene. Bodočnost obeta slabo za avstrijsko prebivalstvo. Če ne bodo gotovi faktorji in v prvi vrsti vlada uredili razmere, je katastrofa neizogibna.

Ta dejstva se je vladi predložilo. Toda kaj pravi vlada?

Čakati! To je vse, kar nam zna vlada pri tem povedati. Čakati, potrpežljivo čakati — do leta 1917. Tak recept priporoča danes minister pl. Heindl. Imajo pač čudne pojme naši modri ministri o potrebah državljanov.

Besede gospoda ministra pl. Heindla je sekijski šef poljedelskega ministrstva dr. Seidler neki ženski deputaciji nekako takole raztolmačil: »Vlada zdaj ni v stanu rešiti tega vprašanja. Na eni strani ni mogoče prelomiti izvozno pogodbo med Avstrijo in Nemčijo, od druge strani so pa bili vsi poskusi, da se prisili Ogrsko, da bi dovolila uvoz prekomorskega mesa, kratkoma brezuspešni. Da je upati, da se bo potom določenega prevažanja mesa iz balkanskih držav vsaj deloma ublažilo rastočo draginjo. Gojitev domače živinoreje pa še za dolgo časa ne bo pripomogla rešitvi draginje«.

Vse to nam zna povedati vlada po tolikem času in po tolikih bojih!

Ljudstvo strada in trpi. Ali izven socialnih demokratov ni stranke, ki bi se brigala zanj. Sicer je to razumljivo. Zakrknjene kapitalistične stranke ne vidijo nevarnosti, ki preti njih sistemu in bogastvu. Prepričati jih o pogubonosti take politike seveda ni naša stvar. Če bo trpel kapitalistični sistem vsled neizogibnega boja, naj si vzroke pripisujejo svoji slepi in blazni politiki.

Žepni koledar

== za 1913 ==

je izšel z bogato vsebino in se naroča pri zaupnikih in pa pri upravi »Zarje« v Ljubljani. — Cena 1 K, po pošti 10 vin. več.

Konsumno društvo rudarjev v Hrastniku

priporoča

svojo bogato zalogo špecerjskega in manufakturnega blaga, kakor tudi čevlje za otroke in odrasle.

Vse po jako nizki ceni.

Delavci! Dolžnost Vaša je, da podpirate svoje podjetje. Član lahko postane vsak.

L. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastoj in franko.

POZOR SODRUGI!

Slovenski rudar, ki se zanima za socialno vprašanje sploh, za delavsko gibanje, za politične in gospodarske boje našega časa, za mišljenje in stremljenje delavskega ljudstva, naj naroči strankino glasilo

„ZARJA“

ki izhaja vsak dan ob pol enajsti uri dopolne in stane naročnina

celoletna K 21:60

polletna „ 10:80

četrtletna „ 5:40

mesečna „ 1:80

za inozemstvo celoletno „ 36—

in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezne številke po 8 vin. v administraciji in in tobakarnah.

Vsak zaveden rudar bi moral biti naročen na

„ZARJO“.

Naslov: Upravništvo „ZARJE“ v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Zagorju

prodaja specerjsko in manufakturno blago po najnižjih tržnih cenah, daje koncem vsacega leta še dividende članom, član lahko postane vsak. Vstopnina 2 kroni, delež 40 kron, ki se ga lahko plača po obrokih.

Priporočamo našim
-- gospodinjam --

KOLINSKO CIKORIJO!

== iz EDINE Slovenske Tovarne v Ljubljani. ==